

EAHIL 2024¹

Small Step and a Giant Leap: Reorienting Towards a New Environment

Zdroj: Bernt Rostad – Castle of Light. <https://www.flickr.com/photos/brostad/9570459726>

Latvijas Nacionālā bibliotēka, Rīga (Lotyšsko)

11. – 14. června 2024

Mgr. Michaela Morysková
Ústřední knihovna ČVUT v Praze

Konferenci EAHIL pořádá stejnojmenná asociace **European Association for Health Information and Libraries²**, která sdružuje evropské (a do jisté míry i mimoevropské) lékařské knihovníky a informační specialisty. Účelem asociace je spolupráce a sdílení zkušeností s cílem zlepšit poskytované knihovnické a informační služby pro lékařské a zdravotnické profese. Součástí EAHIL je i několik specializovaných pracovních skupin (SIG – Special Interest Groups), konkrétně:

- European veterinary libraries group
- Evaluation and metrics group
- Evidence-based information group
- Mesh information group
- Closure of public health information group
- Pharmaceutical information group
- Training, education and development group

¹ <https://eahil2024.rsu.lv/>

² <https://eahil.eu/>

Zvláštností tohoto sdružení je, že nemá institucionální členství, ale jen členství individuální a členství pro komerční firmy a jejich zástupce.

Hlavní téma letošní konference bylo *Small Step and a Giant Leap: Reorienting Towards a New Environment*, kdy byly ještě stanoveny klíčové oblasti (podtémata), na které byla zaměřena pozornost. Tomu odpovídalo tematické rozdělení jednotlivých sekcí:

- Vytváření vzdělávacího prostředí
- Výzkum & otevřená věda
- Knihovny jako „change agents“
- Zviditelnění & strategie prezentování se
- Technologie & nástroje

Samotnému začátku konference předcházelo setkání a jednání představenstva EAHIL a čtyři půldenní kurzy (CEC – Continuing Education Course), na které bylo potřeba se zvlášť přihlásit a platily se navíc k registračnímu poplatku. Vlastní program byl velmi bohatý. Tvořily ho 2 hlavní přednášky a každý den souběžně probíhaly 3 tematické sekce a 4 (poslední den jen 3) workshopy. Součástí programu byla i posterová sekce. V průběhu konference se také uskutečnila setkání 4 specializovaných pracovních skupin a poslední den konference proběhla Valná hromada EAHIL. Zde vystoupili se svými zprávami předsedkyně EAHIL, pokladník, redaktorka časopisu JEAHIL a členka představenstva odpovědná za komunikaci a propagaci.

Konference EAHIL se pořádá ob rok a střídá se s workshopem. Na příští rok je proto naplánován EAHIL Workshop 2025, který se bude konat v Łodzi (Polsko) ve dnech 9. – 13. června 2025 a jeho mottem je IMAGINE (Inform-Manage-AI-Grow-Integrate-Network-Explore).

Postřehy konferenční (i nekonferenční):

Účast na lékařské konferenci je pro knihovnici z technické univerzity trochu netradiční spojení. Tento krok do neznáma ale měl svůj důvod. Součástí ČVUT je totiž i Fakulta biomedicínského inženýrství a její členové jsou celkem aktivní uživatelé našich služeb.

Oblast medicíny je v některých aspektech práce s informacemi a požadovanými službami specifická, což se ukázalo i v mnoha prezentacích věnovaných vyhledávání a informačním zdrojům (např. evidence-based search, Care Signature Pathways). Zároveň jsou otázky a problémy, které řeší lékařské knihovny, stejné jako i v jiných akademických knihovnách – viz tematické rozdělení sekcí.

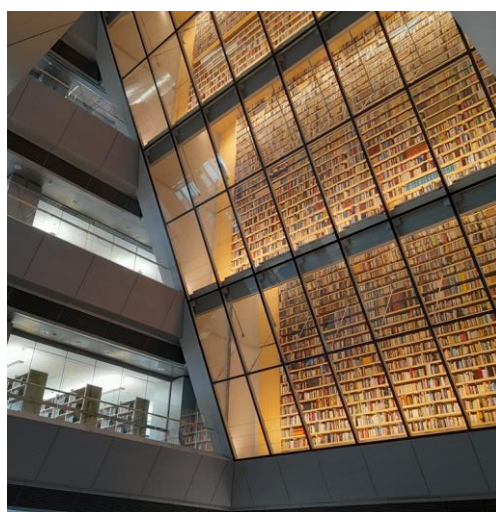
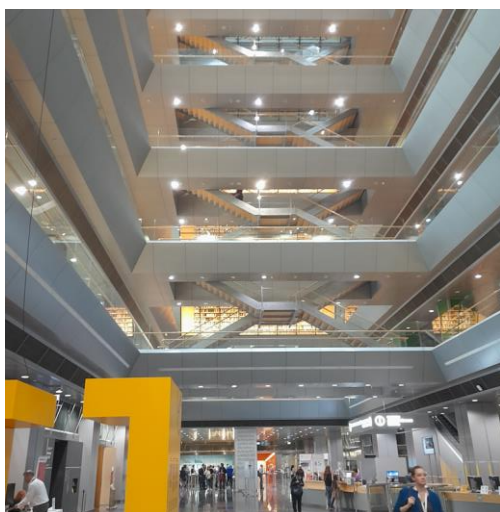
Velmi aktuální je téma otevřené vědy a práce s vědeckými daty, což v medicíně rezonuje o to víc, že se zde s daty hodně pracuje, a to ještě většinou s daty osobními. Tady, ale i v jiných oblastech činnosti akademických knihoven (např. AI, vyhledávání kvalitních informací, kritické myšlení a hodnocení informací), se ukazuje význam a potřeba průběžného předávání těchto znalostí a dovedností uživatelům. Podpora a kontinuální vzdělávání uživatelů by mělo být nezbytnou součástí nabízených knihovnických služeb. V průběhu konference byly představeny různé způsoby a metody, jak učit a předávat znalosti, jak zaujmou (gamifikační prvky, online hry, využití umění). Orientace na uživatele se odrážela v mnoha příspěvcích, které popisovaly nasazení či změny různých druhů nabízených služeb na základě průzkumů mezi uživateli.

Na konferenci také několikrát zaznělo, že je potřeba, aby knihovny propagovaly své služby a informovaly, co umí a můžou nabídnout (vyhledávání, Open Access a správa vědeckých dat, práce s AI nástroji aj.), což by mohlo vést k posílení postavení knihoven v akademickém prostředí. Často se mluvilo o významu spolupráce a vzájemného sdílení zkušeností, nebo o potřebě rozvoje vlastních odborných dovedností.

Program s anotacemi: <https://eahil2024.exordo.com/programme/sessions/2024-06-11>

Pro zajímavost:

- Konference se neúčastnil nikdo z ČR (ani ze SR), i když podle všeho pár lidí z ČR je členem EAHIL.
- Organizátoři pojali konferenci velmi důsledně jako hybridní, kdy kromě workshopů bylo vše nahráváno a přenášeno. Myslelo se i na podkládání dotazů, což bylo možné jedině s mikrofonem nebo se dotaz zopakoval i do mikrofonu.
- Ocenila jsem, že součástí konference byla i Valná hromada EAHIL, kde byli posluchači informováni o činnosti asociace za minulý rok. Také naplánovaná setkání členů jednotlivých SIG jsou inspirací k zamyšlení.
- Nebyla naplánována žádná prohlídka knihovny, ani Národní knihovny (Latvijas Nacional bibliotēka), kde se konference konala. Tato velkolepá jedenáctipatrová budova byla otevřena v roce 2014. Navrhl ji lotyšský architekt Gunnar Birkert a má evokovat skleněnou horu (údajně jako inspirace sloužila národní pověst). Knihovnu tvoří různé sály a studovny, kde jsou umístěny různorodé sbírky a fondy (celkem více než pět milionů titulů a více než 18 000 rukopisů), stejně jako stálé nebo i dočasné expozice. Nejvyšší patro nabízí výhled na Rigu. Ve spodních patrech se nachází velké konferenční centrum. V prostorách knihovny jsem během své návštěvy neviděla velké zástupy uživatelů, ale s návštěvnickým průkazem jsem měla přístup pouze do určitých částí knihovny, například do studoven ne. Co ale bylo příjemné, že zde bylo často vidět děti, a to buď se školou, nebo s rodiči.

- Centrum Rigy rozhodně stojí za návštěvu. Mimo centrum máte občas silný pocit, že jste se v čase vrátili cca o 30 let.

- Příjemným zjištěním bylo, že většina členů EAHIL velmi rádi tančí a baví se. To předvedli na všech společenských akcích, kdykoli zazněla hudba.

Podrobný popis navštívených prezentací

STŘEDA

Keynote speaker: Community-centred impact planning and evaluation for health information libraries
(K. Pabērza-Ramiresa)

Úvodní přednášku měla Kristīne Pabērza-Ramiresa, zástupkyně IFLA, která dříve pracovala v Centru kulturních informačních systémů v Lotyšsku. Zde řídila několik projektů digitalizace a zpřístupňování kulturního dědictví a vedla dlouhodobou celostátní výzkumnou studii o sociálním a ekonomickém dopadu služeb veřejných knihoven v Lotyšsku. Problematikou posuzování potřeb komunity, měření výkonu a hodnocení dopadu ve vztahu ke knihovnám se zabývala i její prezentace na EAHIL.

Hlavní body:

- Je nutné neustále informovat všechny zúčastněné strany (především zřizovatele) o hodnotě a významu knihoven. Zároveň je velmi důležité mluvit jazykem těchto stran – to znamená, přizpůsobit se a používat jazyk (argumenty), kterým budou rozumět.

- Výzva pro knihovny, aby plánovaly své služby s ohledem na jejich dopad a význam pro komunitu a dopředu si zjišťovaly potřeby svých uživatelů. Je potřeba si předem ujasnit: Co? Jak? Proč? Následně je nutné si průběžně ověřovat (sbírat a mít podložená data, zpětnou vazbu či jiné výstupy), že věci fungují. To může sloužit jako důkaz a podklad při získávání další podpory (projekty, zřizovatelé aj.).
- Představení plánů a aktivit IFLA, které by mohly být užitečné pro lékařské a zdravotnické knihovny (dokumenty: nově chystaná *IFLA Strategy 2024-2029*³ a *IFLA Statement on Universal Access to Health-care Information as a Human Right*; činnost Health and Biosciences Libraries Section⁴ a Evidence for Global and Disaster Health Special Interest Group).

³ <https://www.ifla.org/units/e4gdh/>

⁴ <https://www.ifla.org/units/health-and-biosciences-libraries/>

Parallel Session Shaping the Educational Environment

Demonstrating the checklist for research data management in undergraduate student's thesis process (T. Sallinen, L. Parikka, M. Satama)

Na základě výsledků průzkumu, který v roce 2022 realizovala knihovna University of Eastern Finland (UEF) mezi pedagogy a vedoucími diplomových prací, vytvořili odborníci na správu dat *Checklist for research data management* (dále Seznam) pro vedoucí diplomových prací. Ukázalo se totiž, že studenti se s dotazy ohledně správy výzkumných dat (dále RDM) neobrací primárně na knihovnu, ale na pedagogy.

Závěry průzkumu:

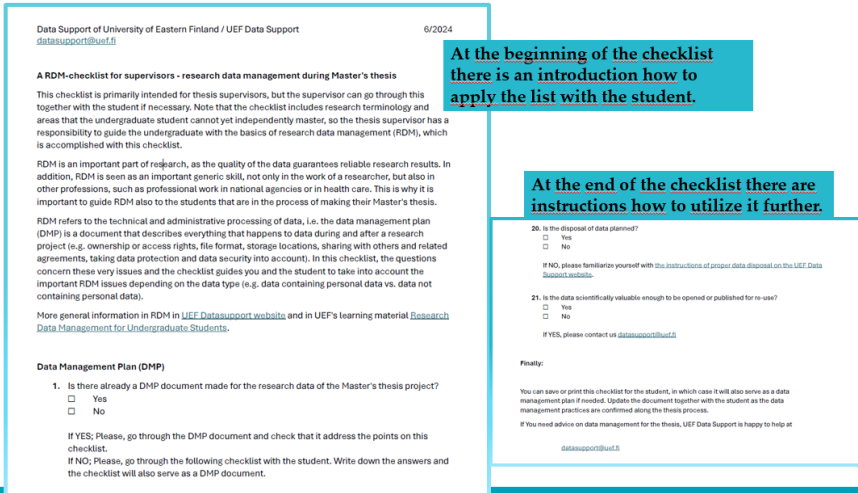
- RDM je pro vysokoškolské studenty důležitou kompetencí.
- Není vhodné řešit RDM se studenty bakalářského studia, ale až se studenty magisterského studia, kteří by už měli tuto kompetenci využívat při zpracování své závěrečné práce.
- Potřeba komplexních výukových materiálů v různých formách (kontrolní seznam, výukové slajdy, dokonce i hotové úlohy pro jejich kurzy v Moodle).

V prezentaci byl popsán průběh testování a implementace Seznamu. Ten byl na základě připomínek už upraven a přeložen do angličtiny, v současné době se testuje jeho elektronická verze. Na konci roku 2024 se v knihovně plánuje malý průzkum, aby si ověřili úspěšnost implementace a používání Seznamu.

Další kroky, které se plánují: propagace mezi pedagogy, vedoucími závěrečných prací i studenty, ať už ve formě fyzických setkání a přednášek, tak i s pomocí dalších komunikačních (elektronických) platforem. Společně i s dalšími materiály a kurzy, jak pracovat s výzkumnými daty.⁵

Obsah Seznamu:

- Data Management Plan (1 otázka)
- The source of the research data affects to the rights of use (max. 2 otázky)
- The processing of the research data that contain personal data and/or clinical data (max. 7 otázek)
- Other confidential information (not personal data) (max. 3 otázky)
- Data storage, information security, backup and transfer (max. 3 otázky)
- Labelling and documentation of the data (max. 2 otázky)
- Storage, disposal or publication of data after graduation (max. 4 otázky)

Data Support of University of Eastern Finland / UEF Data Support
datasupport@uef.fi 6/2024

A RDM-checklist for supervisors - research data management during Master's thesis

This checklist is primarily intended for thesis supervisors, but the supervisor can go through this together with the student if necessary. Note that the checklist includes research terminology and areas that the undergraduate student cannot yet independently master, so the thesis supervisor has a responsibility to guide the undergraduate with the basics of research data management (RDM), which is accomplished with this checklist.

RDM is an important part of research, as the quality of the data guarantees reliable research results. In addition, RDM is seen as an important generic skill, not only in the work of a researcher, but also in other professions, such as professional work in national agencies or in health care. This is why it is important to guide RDM also to the students that are in the process of making their Master's thesis.

RDM refers to the technical and administrative processing of data, i.e. the data management plan (DMP) is a document that describes everything that happens to data during and after a research project (e.g. ownership or access rights, file format, storage locations, sharing with others and related agreements, taking data protection and data security into account). In this checklist, the questions concern these very issues and the checklist guides you and the student to take into account the important RDM issues depending on the data type (e.g. data containing personal data vs. data not containing personal data).

More general information in RDM in [UEF Data Support website](#), and in UEF's learning material [Research Data Management for Undergraduate Students](#).

Data Management Plan (DMP)

1. Is there already a DMP document made for the research data of the Master's thesis project?

Yes
 No

If YES: Please, go through the DMP document and check that it address the points on this checklist.
If NO: Please, go through the following checklist with the student. Write down the answers and the checklist will also serve as a DMP document.

At the beginning of the checklist there is an introduction how to apply the list with the student.

At the end of the checklist there are instructions how to utilize it further.

20. Is the disposal of data planned?

Yes
 No

If NO, please familiarize yourself with [the instructions of proper data disposal on the UEF Data Support website](#).

21. Is the data scientifically valuable enough to be opened or published for re-use?

Yes
 No

If YES, please contact us datasupport@uef.fi

Finaly:

You can save or print this checklist for the student, in which case it will also serve as a data management plan if needed. Update the document together with the student as the data management practices are confirmed along the thesis process.

If you need advice on data management for the thesis, UEF Data Support is happy to help at datasupport@uef.fi

⁵ <https://blogs.uef.fi/ueflibrary/fair-rdm-dmp-mita-tekemista-nailla-lyhenteilla-on-tutkimuksen-kanssa-fair-rdm-dmp-what-do-these-abbreviations-have-to-do-with-research/>

Zajímavost:

Od roku 2024 je ve Finsku na národní úrovni stanoven cíl, že vedoucí prací mají hodnotit a komentovat RDM studentů v jejich závěrečných pracích (viz *Open research data and methods National policy and executive plan by the higher education and research community for 2021–2025: Policy component 1: Open access to research data*⁶).

Welcoming new students – an easy ‘gamified’ way to introduce our library services and essential information resources in medicine and health sciences (T. Heino, K. Larmo)

Na Helsinky University musí noví studenti povinně absolvovat online kurz Student's Digital Skills, studenti medicíny mají navíc modul Library introduction (zajišťuje knihovna), kde jsou představeny služby a informační zdroje knihovny, které se tímto zároveň i propagují. Probíhá prezenčně v malých skupinách (po cca 10 osob – 16 skupin ve finštině a 4 ve švédštině) přímo v knihovně, aby lidé poznali prostory knihovny i sebe navzájem. Pro potřeby kurzu se v knihovně nově rozhodli vytvořit online hru, která má studenty se vším potřebným seznámit snadným a zábavným způsobem.

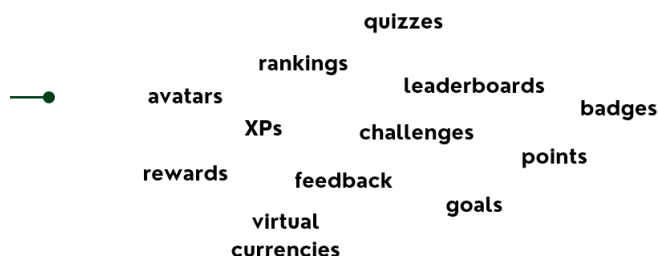
Modul Library introduction se skládá ze dvou částí. Začíná se výkladem o službách knihovny a zodpovídáním dotazů. Poté studenti ve dvojicích řeší úkoly online hry (v MS Forms). Cílem je, aby se seznámili s Terkko Navigátorem (portál služeb a zdrojů knihovny pro Helsinskou univerzitu a Helsinskou univerzitní nemocnici), našli a naučili se používat různé informační zdroje (učebnice, časopisy, slovníky, klinické nástroje, národní referenční databázi Medic and anatomy databases), získali průkazku do virtuální knihovny a poznali služby Clinical Key a Lux Humana.

Vzhledem k tomu, že zpětná vazba od studentů (odpovědělo skoro 50 % respondentů) byla pozitivní, bude se v knihovně pokračovat v tomto způsobu prezentování se.

Cultivating curiosity: mastering the Art of Student Engagement (A. Sikorska)

Zástupkyně Information and Library Center (Medical University, Lodz) představila jejich řešení, jak čelit zahlcení („online brain“ – pozornost se snadno rozptýlí a udrží se jen krátkodobě) studentů a jak je zaujmout – začlenění aktivizačních/gamifikačních prvků do výuky („podněcování a kultivování zvědavosti“).

Game design elements

Nástroje a aktivity, které používají:

- Poutavější materiály vytvořené v Canva (alternativa ke statickým prezentacím v PowerPointu), Padlet (pro získání zpětné vazby) a Genially (úniková hra v knihovně) aj.
- Testování znalostí studentů z workshopu „I’m gonna be a scientist“ – interaktivní ankety a kvízové soutěže v Mentimetru.

⁶<https://doi.org/10.23847/isbn.9789525995480>

- Zrealizování 9 webinářů pro pedagogy, kde se diskutovalo, jak a jaké používat online nástroje (včetně Canva, Padlet, Genially a Mentimeter) a jak více zapojit studenty.

Závěr:

- Kombinace gamifikačních prvků s tradičními metodami ve výuce se jeví jako velmi vhodná, studie dokazují nárůst zájmu až o cca 35 %, zpětná vazba od studentů je pozitivní.
- Bariérou může být: časová náročnost přípravy; nedostatek personálu, který má zkušenosti s tvorbou zajímavých materiálů a znají potřebný software; není moc vhodných materiálů, kde se učit a inspirovat; nejsou úplně známé možné negativní dopady gamifikace (např. nedostatečný efekt, zhoršený výkon, motivační problémy, nedostatek porozumění a irelevance, etické problémy jako třeba podvádění⁷).

New learning experiences using arts and humanities in Academic Health Sciences Library (D. Bertrand, B. Schietse, G. Deboeck)

Představení zajímavého projektu Université Libre de Bruxelles a Bibliothèque des sciences de la santé (Medical Humanities Project), jehož cílem bylo umožnit studentům pracovat a rozvíjet své reflektivní dovednosti a přijímat jinakost prostřednictvím umění. Jeho výsledkem bylo uspořádání 3 workshopů pro studenty prvních ročníků na vybrané fakultě. Náplň workshopů sestávala z uměleckého ponoření (choreografie, malba atd.), introspekce, uvědomování si (mindfulness), reflexe a diskuse o tématech jako je dotek, intimita, skromnost, vztah mezi profesionálem a pacientem (s využitím sbírky románů, komiksů, esejů, biografii apod.).

Součástí projektu bylo i zhodnocení této aktivity spolu s hledáním odpovědi na otázku, zda se mají knihovny podílet na podobných projektech (jejich výhodou je „nezávislost“ na konkrétním pracovišti, mají možnost dělat interdisciplinární podporu). Výsledky potvrdily relevantní a legitimní roli knihoven při rozvoji programů podporujících humanitní lékařské obory ve výuce na fakultách. V současnosti se chystá rozšíření experimentu na studenty druhého ročníku o workshopy, které se budou zabývat utrpením a smrtí, a dále na další fakulty nebo i pracovníky ve zdravotnictví.

ČTVRTEK

Parallel Session Libraries as change agents

Be careful! A Portuguese project about critical thinking and information literacy to counteract health disinformation in an academic context (T. Sanches, C. Lopes, M. L. Antunes!)

Prezentování projektu, který v současnosti probíhá, zaměřeného na začlenění kritického myšlení a boje proti dezinformacím v oblasti zdravotní informační gramotnosti do výuky studentů na vysokých školách. Cílem je příprava metodik a dalších doporučení, nástrojů, výukových materiálů pro vyučující a knihovníky, protože ti hrají velmi důležitou roli. Jako inspiraci si vybrali ACRL Framework, který chtějí přeložit do portugalštiny. Jako reakci na kritiku jeho „koncepčního“ pojetí, které je velmi obecné, se pro jeho lepší pochopení chystají připravit materiály s praktickými pokyny a ukázkami.

⁷ Almeida, C. et al. Negative effects of gamification in education software: Systematic mapping and practitioner perceptions. Online. *Information and Software Technology*, 2023, 156, 107142. Dostupné z: <https://sciencedirect.com/science/article/pii/S0950584922002518#b2>. [cit. 24.7. 2024].

Catalysts of change: Empowering medical librarians as specialists in libraries redefining the scientific publishing landscape (M. Kokosińska)

Prezentace práce Vydavatelství Lékařské univerzity v Lodži, na které se čím dále více obrací vědci s dotazy ohledně vědeckého publikování, otevřené vědu, autorského práva, také se zvyšuje počet požadavků na školení (CC licence a autorské právo; Open Education Resources; Repozitáře a digitální knihovny; Jak najít plný text článku; Jak publikovat v UMedical Repots; Jak připravit prezentaci a poster). Ve vydavatelství působí převážně knihovníci (zajímavý detail: podle jejich zjištění poskytují vydavatelské služby jen 3 polské knihovny), proto se zde rozhodli vyzkoumat, jak a jestli se změnilo vnímání role a znalostí knihovníků ze strany akademiků. Ptali se vědců, jak publikují, zda hledali pomoc s publikováním u knihoven.

Závěry jsou, že postavení lékařských knihovníků jako specialistů na vědecké publikování se zvýšilo (z odpovědí: důvěryhodní partneři, profesionálové, propagátoři vědeckého publikování, znalost vědeckých potřeb akademiků, dynamičtí, držící krok se změnami, mají aktuální znalosti o nových zdrojích o změnách v oblasti publikování). Získaná pozitivní vazba podporuje význam akademických knihovníků – specialistů na vědecké publikování, což může být i další směr profesního rozvoje knihovnické profese.

Individually we are valuable, together we are magnificent. Providing pathways to change through peer-support (M. Dunne, N. O'Shea)

Health Sciences Libraries Group (HSLG) působící v Library Association of Ireland seznámila s výsledky jejich práce na novém uspořádání jejich činnosti (průzkum potřeb, literatury, rozhovory a fokus groups). HSLG vždy podporovala vzdělávání (klub virtuálních časopisů, e-diskuse, webináře, networkingové akce, výroční konference, stipendia aj.). Ale pouhé poskytování příležitostí se ukázalo jako nedostačující. Cílem bylo vytvořit systém opatření, která by podporovala trvalý profesní rozvoj zdravotních knihovníků a informačních pracovníků a byla přínosem pro jejich komunitu i pro jejich praxi (maximalizace „sociálního kapitálu“ jednotlivých členů a jejich různých znalostí a dovedností: spolupráce, sdílení znalostí, propojování apod.).

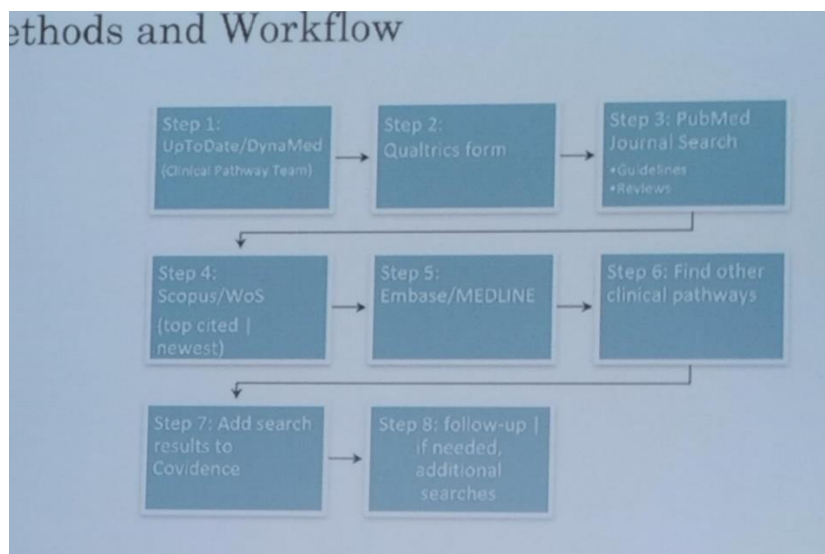
Zajímavý byl výčet identifikovaných bariér pro práci skupiny: není institucionální podpora, omezený rozpočet, nedostatek času, vzdálenost jednotlivých osob, technické potíže (např. při webinářích). Také výzvy, které bylo potřeba sladit a vyřešit, stojí za zmínku: kromě sběru zpětné vazby, tak i nabídka různých možností vzdělávání, časová flexibilita, výběr vhodné komunikační „platformy“, sdílení výukových materiálů a zdrojů.

Výsledkem bylo/je vytvoření nové sekce na webu: CPD Support. Zde jsou odkazy na četné zdroje, online kalendář událostí a dva nové projekty: Virtual Journal Club (online prezentace a diskuse o zvoleném tématu) a Literature Search Peer Review Buddy Scheme (sdílení různých rešeršních strategií např. Systematic Search Practice Sets (<https://umich.instructure.com/courses/590659>)). Více viz: <https://hslg.ie/cpd-support/>.

A New Path to Collaboration: Clinical Librarians' Involvement in Developing Hospital-based Care Signature Pathways (Z. Nemeth, A. Grimshaw, A. Brackett, M. Funaro, J. Batten, H. Grossetta Nardini)

Kliničtí knihovníci z Cushing/Whitney Medical Library na Yale University představili nový systém poskytování zdravotní péče založené na důkazech – tzv. Care Signature Pathways (CSP). Knihovníci byli přizváni nemocnicí Yale New Haven Health System, aby se podíleli na vývoji této služby.

CPS poskytují jasné pokyny k vybraným sporným oblastem lékařské péče, které ale mohou mít významný dopad pro aktuální zdraví pacienta. Jednotlivé CSP řeší skupiny odborníků (Clinical Consensus Medical Group), které shromažďují relevantní lékařské důkazy (výsledky vyhledávání jsou poskytovány prostřednictvím Covidence) a praktické pokyny. Ty se následně použijí k navržení klinické cesty, aby byl zajištěn nejvyšší standard poskytované péče. Tím, že knihovníci poskytují všem lékařům relevantní literaturu (postup viz obrázek), ukazují význam a přínos používání knihovnických zdrojů.

Parallel Session Visibility & Strategic presence

New role for medical libraries: supporting researchers and technology transfer offices by searching patent databases (E. Krabbendam)

Představení patentů, jako důležitých zdrojů informací i pro lékařské obory. Patentové databáze (konkrétně byla uvedena databáze Espacenet) jsou velmi bohatým a volně dostupným zdrojem vědeckých a technických informací. Patenty obsahují mnoho cenných informací, které doplňují odbornou literaturu. Např.: Jaký výzkum provádí průmysl? S jakými zajímavými partnery lze spolupracovat? Jaká řešení zvolili ostatní pro stejný problém? Jaké je nejlepší dlouhodobé zaměření mého výzkumu? Jaká jsou potenciální témata/techniky ke zhodnocení/uvedení na trh? Použitím informací z patentových databází v kombinaci s informacemi z odborných databází lze vědcům poskytnout ucelenější přehled o dosavadním stavu techniky v oblasti jejich výzkumu.

Specifikem patentových databází je, že pro jejich prohledávání je lepší využívat speciální patentové klasifikační systémy, protože se zde používá „právní jazyk“. Informační pracovníci by měli vědecké pracovníky upozorňovat na tento informační zdroj a jeho význam a umět jim pomoc v nich hledat. Také by mohli začít spolupracovat s oddělením transferu technologií, což by mohlo vést ke zlepšení kvality výzkumu a zhodnocení vědeckých poznatků.

A value for money, data-driven and transparent strategy to improve the Maastricht University Medical Centre/Faculty (MUMC+) e-journal collection (F. Ruiter, M. Schor)

Zástupci Maastricht University Medical Centre a Faculty of Health, Medicine and Life Sciences představili jejich inovativní a transparentní způsob optimalizace výběru předplácených časopisů. Záměrem bylo, aby obsah předplácených časopisů byl pro akademiky relevantní, a zároveň, aby se dodržel rozpočet.

Zvolená metoda zahrnuje standardní oslovení jednotlivých součástí, aby aktualizovaly seznamy pro ně nejdůležitějších titulů časopisů. Tyto byly nově doplněny analytickými žebříčky, které sestavili pracovníci centra na základě toho, jak často vědci z určité součásti publikovali a citovali články z/v určitém časopisu. O výběru jednotlivých titulů časopisů rozhodovaly tyto revidované seznamy s přihlédnutím k velikosti součásti a k oboru.

Knowing how to communicate "knowledge". A training experience among biomedical documentalists

(F. Gualtieri, R. Maoret, S. Molinari, Ch. Formigoni, E. di Lauro, V. Sabatini, F. Viazzi, I. Truccolo)

Prezentování průzkumu, který zjišťoval zkušeností účastníků školení DiCO (Design of Knowledge) realizovaných Gidif-Rbm Italian Association for health information professionals od roku 2021. Tato školení mají knihovníky a informační specialisty naučit efektivně sdělovat odborná lékařská a zdravotnická témata různým skupinám „posluchačů“. Mají zlepšit jejich komunikační dovednosti, což se nepovažuje vždy za samozřejmost (knihovníci musí být experty na vyhledávání, hodnocení a správu informací a na práci s algoritmy, metrikami a daty). Lepším komunikováním by knihovníci mohli také zviditelnit svoji práci a jimi poskytované služby.

Jednotlivá praktická školení na design znalostí jsou věnována tomu, jak si připravit obsah sdělení (proč, jak, co), jak jej „vizualizovat“, jak prezentovat.

Show and Tell: making an impact and telling the story of a long-term strategic approach to developing NHS knowledge and library services (L. Goswami, S. Lacey Bryant)

Popis procesu a spolupráce při vývoji a implementaci národní strategie dlouhodobého rozvoje kvalitních služeb knihoven pro všechny zdravotnické pracovníky a studenty ve Velké Británii.

Přínos a význam implementace jednotné strategie dokazuje např. zlepšení kvality služeb a následné zvýšené využívání knihoven a jejich zdrojů, zlepšení profesního postavení a prestiže (na národní i mezinárodní úrovni), finanční i časové úspory aj.

Panel discussion - Benefits and limitations of automation and AI tools in research

Účastníci:

- Moderátor: F. Brown (University of Edinburgh)
- A. Gasparini (University of Oslo Library – University Library Digital Services)
- M. Ojala (informační konzultantka; šéfredaktorka časopisů Online Searcher a KMWorld)
- S. Willis (University of Cardiff – Systematic Reviewer in Specialist Unit for Review Evidence – SURE)

Diskuse začala tím, zda vůbec používat AI nástroje ve zdravotnictví, na čemž se všichni shodli, že ano (např. analýza RTG snímků). Nástroje umělé inteligence jsou užitečné a mohou ušetřit čas: např. zpracování velkého množství objemu dat, urychlení některých fází recenzního řízení, psaní odborných textů, analýza textů (ideálně ověřených – např. Scopus AI, ne z „volného“ internetu). Ale ani v tomto nenahrazují člověka, jsou pouze nápomocné. Je potřeba být stále kritický vůči vygenerovaným výsledkům a možnostem AI – být si vědom jak jejich výhod i nevýhod. Je to jen nástroj a neumí všechno, ale jen to, na co je určený (!). Problematické oblasti: ochrana dat (ideální by bylo mít místo, kde by šly jednotlivé AI nástroje testovat); placené verze x zdarma; transparentnost dat a algoritmů; generování článků (paper mills, recenze).

Je nutné naučit se s nimi pracovat a rozumět jejich rozdílům. Důležité je testování nástrojů AI (zkoušet možnosti jejich využití i omezení) s uživateli a sdílení zkušeností v rámci organizací i mezi sebou. Vzhledem k rychlému technologickému vývoji je potřeba vytvářet a neustále evidovat směrnice a doporučení jak AI nástroje používat.

Pro studenty by mělo být povinné seznámit se s různými nástroji, s jejich možnostmi i omezeními, na co si dávat pozor, naučit se zadávat prompty. Učit o AI je příležitost pro knihovníky a informační pracovníky, kteří umí pracovat s informacemi, jsou si vědomi limitů i benefitů práce s informacemi, ví, na co se zaměřit (na co se ptát a jak se ptát) a co mají kriticky hodnotit.

PÁTEK

Parallel Session Libraries as change agents

Information Retrieval @ KU Leuven: from a small biomedical service to a well-defined research support service for the entire university (T. Vandendriessche, Ch. van Meel, A. D'Hont, K. Scheys, P. Sijmans, V. Tuerlinckx, M. Verbrugge, S. Vanderstraeten, N. Hamouda, K. Tuand)

Představení současného nastavení poskytování podpory při získávání/vyhledávání informací (dále IR – Information Retrieval) na KU Leuven. Změny v nastavení služeb IR byly vyvolány nárůstem poskytování této služby nejen pro oblast biomedicíny, ale i pro další (inter)disciplinární obory jako např. psychologie, sociologie, technika. Dalším důvodem byla potřeba poskytovat tyto služby rozmanitějšími a komplexnějšími způsoby, které by vyhovovaly potřebám všech (studentům, doktorandům, vědcům, lékařům a zdravotnímu personálu fakultní nemocnice), a jejich optimalizace v rámci 24 knihoven KU Leuven.

Služba se primárně zaměřuje na školení, jak efektivně vyhledávat, poskytování individuálních konzultací (on-demand), přípravu různých systematických přehledů. Výsledkem transformace je navíc propracovaná IR služba šitá na míru pro biomedicínské obory a standardizace IR služeb napříč knihovny KU Leuven (online příručka, webová stránka o IR, hra pro vědce, znalostní databáze).

Tyto modifikace vedly dokonce k tomu, že bylo poskytování IR služeb ve Strategickém plánu knihoven KU Leuven 2022-2026 uvedeno jako jedna z významných podpůrných služeb výzkumu (hned vedle fenoménu Otevřené vědy).

Polish medical libraries in the service of open research data (M. Gubernat, S. Kubík)

Seznámení s výsledky průzkumu mezi polskými knihovnicemi pracujícími v lékařských knihovnách, které měly sloužit jako podklad pro přípravu workshopu „Role lékařských knihoven ve správě výzkumných dat“ na Problem Conference of Medical Libraries v Krakově v roce 2023.

Cílem průzkumu bylo zjistit úroveň znalostí a kompetencí knihovníků v oblastech, které jsou potřebné pro pomoc vědcům při správě výzkumných dat. Najevo vyšly rozpory v úrovni znalostí a zkušeností v jednotlivých oblastech. Nejvyšší byla znalost veřejných licencí (včetně Creative Commons). Na vysoké úrovni byla odbornost v oblasti FAIR principů a požadavků financujících organizací, které podporují sdílení výzkumných dat. Nejnižší byla hodnocena znalost metadatových formátů, schopnost spolupracovat při přípravě DMP. Prověřována byla také znalost problematiky ochrany osobních údajů, duševního vlastnictví, autorských práv, bezpečnosti ukládání dat a různých formátů souborů používaných v lékařských vědách.

V naprosté většině oblastí byla získána alespoň jedna vysoce kvalitní odpověď, což vedlo k vytvoření Pracovní skupiny pro správu výzkumných dat na lékařských univerzitách, která by měla poskytnout prostor pro spolupráci, sdílení osvědčených postupů a vývoj společných řešení.

Evidence-based searching: using Search Summary Tables to update Evidence and Gap Maps. A case study in intergenerational activities (M. Rogers, A. Sutton, A. Bethel)

Evidence and Gap Maps (EGM) vizuálně znázorňují evidence-based zdroje relevantní pro konkrétní výzkum nebo tematickou oblast. Studie, které tyto materiály obsahují, jsou výsledkem důkladného systematického vyhledávání, obvykle v několika databázích, za použití různých metod vyhledávání. Aby EGM zůstaly stále využitelné, měly by být v určitých intervalech aktualizovány.

Zástupci z univerzit v Exeteru a Sheffieldu na příkladu EGM výzkumu o mezigeneračních aktivitách popsali, jak testovali a úspěšně ověřili jeden z možných způsobů, jak zajistit aktuálnost EGM a zároveň tento proces co nejvíce zefektivnit – tzv. Search Summary Tables (SST). Ty by se měly vytvářet na konci prvotního vyhledávání, aby do budoucna zůstaly informace o tom, jaké metody a zdroje jsou pro dané téma nejcennější (např.: které

databáze vrátili nejvíce zahrnutých studií, které vrátily unikátní studie, které databáze nevrátily žádné užitečné studie, které databáze vrátili nejspolehlivější zdroje, jaké byly použité další vyhledávací metody).

The challenge of a hospital network digital library towards open science in a health public system. The institutional health repository of Andalusia (RISalud-ANDALUCIA) (L. Munoz-Gonzalez, V. Barragan-Roman, E. Toro-Perinanov, J. A. Hernandez-Morales)

Seznámení s andaluským systémem podpory otevřené vědy pro oblast zdravotnictví, který je řešen centrálně od roku 2006 digitální knihovnou Andalusian Health Digital Library of Health (BV-SSPA) a od roku 2013 Andalusian Institutional Repository of Health (RISalud-ANDALUCIA).

V roce 2022 se rozhodlo, že RISalud-ANDALUCIA bude fungovat jako úložiště, což vedlo k mnoha změnám a úpravám, např. změny v centralizovaném licencování a dohodách s vydavateli, změny softwaru (nová verze DSpace), nová struktura, nový přístup k vyjednávání o předplatném, možnost hromadného nahrávání, propojení s jinými platformami, nové funkce pro datové sady, začlenění COAR slovníku, nová firemní image a grafický design aj. Zároveň se vyjednávalo o možnosti uložení přijatého rukopisu v okamžiku jeho zveřejnění (dle Spanish Scientific Law) a o transformačních dohodách a speciálních sazbách APC. Nová verze RISalud-ANDALUCIA byla spuštěna v listopadu 2023.

Keynote speaker: The endeavour of using AI in research libraries – a designerly perspective (A. Gasparini)

Přednáška, která uzavírala konferenci EAHIL, byla věnována zamyšlení o využití umělé inteligence ve vědeckých knihovnách. Výběr z toho, co zaznělo:

- AI nástroje jsou součástí našeho života a je potřeba podpořit uživatele v jejich využívání.
- V současnosti by se spíše než umělá inteligence (AI) mělo říkat „automatizace práce se znalostmi“ (automation of knowledge work).
- AI je evolucí technologií, ne revolucí, která má ale k dispozici velké množství dat (různých a na různých platformách). Generativní AI (generování textů, obrázků, videí, hudby) je „třešničkou na dortu“.
- Využití umělé inteligence ve výzkumných knihovnách je více o automatizaci stávajících procesů než o vytváření skutečné inteligence.
- Současné systémy umělé inteligence jsou hodně „závislé“ na datech a algoritmech vytvořených lidmi, takže ačkoli umělá inteligence může výrazně zlepšit efektivitu, nemůže nahradit lidskou inteligenci.
- Pozor na poskytování soukromých dat.
- Problémem jsou různá zkresení (vliv těch, kdo data poskytují/produkují – např. není moc informací v jiných kontextech daných třeba jazykem, jinou kulturou, jsou zakázaná témata, ale kdo toto určuje, iluze, že zde není cenzura).
- Učit lidi pracovat s AI je příležitost pro akademické knihovny – sledovat a testovat různé nástroje, sdílet zkušenosti, spolupracovat s vědci i studenty v rámci univerzity. Učit je používat tyto nástroje, např.: jak psát prompty, upozorňovat na bezpečnostní rizika, legitimitu dat, být si i vědom dopadů na životní prostředí (energetická náročnost používání AI nástrojů). Poukazovat na to, že je třeba být kritický a analyzovat získané výsledky aj.